

PARALLELS BETWEEN THE OPENING AND CLOSING

שמונה עשרה OF ברכות

The last three ברכות of שמונה עשרה appear to parallel the first three ברכות of שמונה עשרה. It begins with the fact that both sets contain three ברכות. Is there a significance to the number three? In discussing an unrelated matter, Rabbi Joshua ibn Shu'ib, a student of the Rashba and a colleague of the Ritva writes:

דרשות ר"י אבן שועיב פרשת משפטים ושקלים ד"ה ובכלל ועבדתם-ובכלל ועבדתם הזהיר על ברכות השבח וברכת המצות שהן שלשה ברכות, ברכת הנהנין וברכת השבח וברכת המצות. והם כנגד שלשה כחות הנפש הנקראים נפשות, והם הנפש אשר משכנה בכבוד, והרוח אשר משכנה בלב, והנשמה אשר משכנה במוח, יבאו כנגדן שלשה ברכות ברכת הנהנים כנגד הנפש, כי ממנה ההנאות דכתיב כי תאוה נפשך וגו'. וברכת השבח כנגד הרוח כי ממנו השבח ובו ההגיון הפנימי, כמו שנא' והגיון לבי, על יד הלשון שהוא ההגיון החיצוני. וברכת המצות כנגד הנשמה והיא המעולה כמו ברכת המצות שהם המעלות שהם תלויים במרכבה וקיום המצות הם סיבת השארותה. ואלו השלשה ברכות הם כנגד שלשה עולמות, השפל והאמצעי והעליון, וכנגד עולם הזה ועולם הנשמות ועולם הבא, וכנגד אלו נצטוינו בשלשה תרומות הנזכרות בפרשת שקלים שאנו קורין היום, כי שם כתיב שלשה פעמים תרומה, שבעוונותינו אחר שחרב בית המקדש ואין אנו יכולין לקיים מצות שקלים נצטוינו לקרוא הפרשה להיותה זכרון כאלו קיימנו המצוה עצמה.

The symmetry goes further. Each of the last three ברכות of שמונה עשרה appears to parallel the corresponding ברכה within the first three ברכות of שמונה עשרה. The ברכה of אבות shares a theme with the ברכה of עבודה. Rabbi Isaiah Wohlgemuth, the באורי teacher at Maimonides School in Boston, reported that Rabbi Joseph Soloveitchik, זצ"ל, opined that שמונה עשרה begins with the ברכה of אבות because if not for the אבות, we would have no right to pray since Man has no inherent right to pray to the רבונו של עולם. Prayer is a privilege. We were granted the privilege to pray to the רבונו של עולם only because of אבות. Similarly, at the time that the בית המקדש stood, the קרבן served the purpose of affording us the privilege to pray to the רבונו של עולם. Put into halachic terms, the ברכות of אבות and עבודה are מכשירים; means of obtaining permission to approach the רבונו של עולם with our needs. This parallel theme helps explain a גמרא that we studied:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כו' עמוד ב'—איתמר, רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות אבות תקנום; רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום. תניא כוותיה דרבי יוסי

ברבי חנינא, ותניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי. תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא: אברהם תקן תפלת שחרית שנאמר (בראשית י"ט) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר (תהלים ק"ו) ויעמד פינחס ויפלל; יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר (בראשית כ"ד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר (תהלים ק"ב) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו; יעקב תקן תפלת ערבית שנאמר (בראשית כ"ח) ויפגע במקום וילן שם, ואין פגיעה אלא תפלה, שנאמר (ירמיהו ז') ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. ותניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי: מפני מה אמרו תפלת השחר עד הצות שהרי תמיד של שחר קרב והולך עד הצות; ורבי יהודה אומר: עד ארבע שעות, שהרי תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות. ומפני מה אמרו תפלת המנחה עד הערב – שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב; רבי יהודה אומר: עד פלג המנחה, שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה. ומפני מה אמרו תפלת הערב אין לה קבע שהרי אברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב קרבים והולכים כל הלילה; ומפני מה אמרו של מוספין כל היום שהרי קרבן של מוספין קרב כל היום.

The structure of *עשרה שמונה* appears to reflect the position of both *ברבי חנינא* who said: *תפלות אבות תקנום* and the position of *רבי יהושע בן לוי* who held: *תפלות אבות תקנום*. The first three *ברכות* reflect the position that *תפלות אבות תקנום*. The last three *ברכות* reflect the position that *תפלות כנגד תמידין תקנום*.

The second *ברכה* of *עשרה שמונה גבורות*, parallels the second of the last *ברכות*. In the *ברכה* of *הודאה* we speak of: *על ניסך שבכל יום עמנו*. What are those *ניסים*? *משיב נים*, *סומך נופלים* etc. The third *ברכה* of *עשרה שמונה*, parallels the third of the last *ברכות*. They each contain *ברכה*. In *ברכת כהנים*, the *כהנים* bless the people. In *קדושה*, we repeat the *ברכה* that the angels recite every day: *ברוך כבוד ה' ממקומו*.

The opening and closing *ברכות* also share the fact that the themes of both sections can be traced to a single source. Professor Moshe Weinfeld in his book: *הליטורגיה היהודית* argues that the model for the opening and closing *ברכות* of *עשרה שמונה* is found in the *תפלה* that *דוד המלך* delivered before his death after *דוד המלך* collected the materials necessary to build the *בית המקדש*:

דברי הימים א פרק כט' פסוק י"–ויברך דויד את ה' לעיני כל הקהל ויאמר דויד ברוך אתה ה' אל-הי ישראל אבינו מעולם ועד עולם. פסוק יא'–לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש: פסוק יב'–והעשר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל. פסוק יג'–ועתה אל-הינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך.

TRANSLATION OF SOURCES

The definition of the word "V'Avaditem" includes the performance of the Brachot of praise and the Brachot of Mitzvoth which includes three types of Brachot; i.e. Brachot made in anticipation of an enjoyment, Brachot of Praise and Brachot before performing Mitzvoth. The three types of Brachot represent three spiritual powers that are called "Nifashos". They are: the spirit that rests in the stomach, the spirit that rests in the heart and the spirit that rests in the mind. Corresponding to those spirits are the three type of Brachot. The Brachot that we recite before an enjoyable act represent the spirit that rests in the stomach. That is where we feel many of those pleasures as the verse states: and the soul desires. The Brachot that are recited in praise correspond to the spirit that rests in the heart because the words of praise emanate from the heart as it is written: musings of the heart that are recited by the tongue that outwardly express the musings of the heart. The Brachot that we recite before performing a Mitzvah correspond to the spirit of the mind which is the highest form of spirit just like the Brachot that are made before performing a Mitzvah which is the highest form of activity. Furthermore, the performance of Mitzvoth is the reason for the other forms of spirit. These three types of Brachot also represent the three worlds; the lower world, the middle world and the higher world. They also correspond to this world, the world of the souls and the next world. In conjunction with all three types of Brachot, we were commanded to make three types of donations in Parshat Shekalim. This is based on the fact that the word "Terumah" appears three times in Parshat Shekalim. Because of our sins, the Beit Hamikdash has been destroyed and we can no longer fulfill the Mitzvah of giving Shekalim. Instead we read Parshat Shekalim so that we are reminded and feel as if we are fulfilling the Mitzvah by recalling it.

It has been stated: R. Jose son of R. Hanina said: The Tefillahs were instituted by the Patriarchs. R. Joshua b. Levi says: The Tefillahs were instituted to replace the daily sacrifices. It has been taught in accordance with R. Jose b. Hanina, and it has been taught in accordance with R. Joshua b. Levi. It has been taught in accordance with R. Jose b. Hanina: Abraham instituted the morning Tefillah, as it says, And Abraham got up early in the morning to the place where he had stood, and 'standing' means only prayer, as it says, Then stood up Pinchos and prayed. Isaac instituted the afternoon Tefillah, as it says, And Isaac went out to meditate in the field at evening time, and 'meditation' means only prayer, as it says, A prayer of the afflicted when he faints and pours out his meditation before the Lord. Jacob instituted the evening prayer, as it says, And he lighted upon the place, and 'pegi'ah' means prayer, as it says, Therefore pray not you for this people neither lift up prayer nor cry for them, neither make intercession to [tifga] Me. It has been taught also in accordance with R. Joshua b. Levi: Why did they say that the morning Tefillah could be said till midday? Because the regular morning sacrifice

could be brought up to midday. R. Judah, however, says that it may be said up to the fourth hour because the regular morning sacrifice may be brought up to the fourth hour. And why did they say that the afternoon Tefillah can be said up to the evening? Because the regular afternoon offering can be brought up to the evening. R. Judah, however, says that it can be said only up to the middle of the afternoon, because the evening offering could only be brought up to the middle of the afternoon. And why did they say that for the evening Tefillah there is no limit? Because the limbs and the fat which were not consumed on the altar by the evening could be brought for the whole of the night. And why did they say that the additional Tefillahs could be said during the whole of the day? Because the additional offering could be brought during the whole of the day.

SUPPLEMENT

עולם הנשמות

In the newsletter, I quoted from ר"י אבן שועיב who discusses three worlds. Here is some additional material to better understand those three worlds:

פרקי משה על אבות פרק ג' משנה עקביא בן עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו'. הנה המפרשים פירשו המשנה הזאת בשני דרכים הא' הוא, שהג' דברים הם רמז לג' עולמות או מציאותות. המציאות הראשון הוא העולם הזה, ועליו אמר דע מאין באתה, כלומר, מציאותך שבאת כבר, ודעהו מעת התחלתו, שהוא מטיפה סרוחה. וכאשר תסתכל מציאותך פה מעת התחלתו, תתרחק מהעבירה. וכמו כן דע והבן והסתכל במציאות השני, והוא עולם הנשמות אחר המות, וז"א ולאן אתה הולך, למקום עפר רמה ותולעה. ואמר למקום עפר וכו', להבדילו מהמציאות השלישי, שהוא גם כן אחר המות בזמן התחיה, וכאלו אמר דע מציאותך תכף אחר המות, בשאול אשר אתה הולך שם, מקום עפר רמה ותולעה, אשר בהיותך רמה, הנפש תקבל ענשה או שכרה בעולם הנשמות. ועל המציאות הג', אמר ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כלומר, דע והבן המציאות הג', שהוא בזמן תחיית המתים, והוא יום הדין הגדול והנורא. והכוונה בכללות המשנה, לפי דרכם זו, היא, כי כאשר יסתכל ויתבונן האדם בג' עולמות אלו, לא יבא לידי עבירה, במה שיראה שכפי מה שישג בזה העולם ויטרח בו, כן יתענג בעולם הנשמות, וכמו כן יזכה לעולם התחיה וכו'.

שו"ת רבי אליהו מזרחי (הרא"ם)¹ סימן יא ד"ה אם ביום-אם ביום המיתה הב"ה דן את האדם על כל מעשיו ומשפט של רשעים כגיהנם י"ב חדש איך נדון פעם אחרת ביום הדין. הידיד המעולה בר אוריין ובר אבהן ה"ר שלמה יצ"ו ראה ראיתי כל שאלותיו על דברי הרי"ף ז"ל בשילהי פרקא קמא דראש השנה גם הקושיות אשר הקשית על דברי הר"ן ז"ל ממה שפירש עליו ושמחתי שמחה גדולה על רוב זריזותך בדרושים העיונים ובפרט בעיר הזאת אשר בעונותינו הרבים אין דורש ואין מבקש אין גם א' והתבוננתי בשאלותיך והן שאלו' חכם בלי ספק ועתה אשיבך את אשר בלבבי, על השאלה הראשונה אשר שאלת אם האמת כי

1. Rabbi Elijah was born ca. 1450 in Constantinople. In 1498 he became chief rabbi of Constantinople and the entire Ottoman empire. His halachic opinions were considered authoritative by Turkish Jews, as well as by the Spanish exiles of 1492, whom R. Elijah helped resettle in Turkey.

ביום המיתה הקדוש ברוך הוא דן את האדם על כל מעשיו ומשפט רשעים בגיהנם י"ב חדש איך נדון פעם אחרת ביום הדין שדבר רחוק הוא מן השכל וחלילה לו דעביד דינא בלא דינא ואם תאמר אין דנין את האם עד יום הדין הנה בכמה מקומות מצינו שדנין את האדם בשעת מיתה. התשובה דע שבפי' שני שמות הללו שם גן עדן ושם עולם הבא נחלקו בם גדולי עולם הרמב"ם ז"ל סובר שהעה"ב וגן עדן שניהם דבר אחד הוא והוא העולם הרוחני עולם הנשמות והרמב"ן ז"ל סובר שהעולם הבא לחוד והגן עדן הוא לחוד והם שני דברים מתחלפים שאין ביניהם שום יחס ושום ערך ודמיון כלל שגן עדן הוא העולם הרוחני שהוא עולם שהנשמות הזכות הנתון לצדיקים לאחר המות מיד והעה"ב אינו זה אלא שהוא הזיו של שכניה הנהנין בו הצדיקים לאחר התחיה ולכן נקרא עולם הבא להיותו בלתי מצוי עתה אלא שהקדוש ברוך הוא ית"ש עתיד לחדשו לאחר התחיה הנקרא בכל מקום תחית המתים שהוא אחר ימות המשיח. והנה לדעת הרמב"ם ז"ל אין כאן כי אם שני דינים הא' בר"ה שבכל שנה ושנה כדי לדין בו עניני העולם הזה באותה שנה אם לחיים ואם למות אם לשלום ואם למלחמה אם לשובע ואם לרעב וזה שאמרו שלשה ספרים נפתחים בראש השנה אחד של צדיקים גמורים ואחד של רשעים גמורים ואחד של בינונים של צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים ושם רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה ולא דוקא לחיים ולמיתה אלא פירוש לחיים כולל חיים ושובע ושלום ושלוה וכיוצא בהם ויפרוש למיתה כולל מות ומלחמה וייסורין וכיוצא בהם זהו הדין האחד. והשני הוא ביום המיתה שבו דן עניני הנשמות לאחר המות אי זה מהם זוכה להיות בגן עדן ואי זה מהן תהיה נדונית בגיהנם וזהו שאמר שלש כתות ליום הדין אחת של צדיקים גמורים ואחת של רשעים גמורים ואחת של בינונים צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיי העולם הבא, רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לגיהנם שנאמר ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם ואף על פי שהמקרא הזה בתחיית המתים קא משתעי מכל מקום מיניה ילפינן שכבר היו מקודם לכן ואלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם באלו אמר רבים מהמתים יקיצו ויחיו בין מאלה שהיו לחיי עולם בין מאלה שהיו לחרפות לדראון עולם פירוש הבינוניים המצפצפים ועולים שהקדוש ברוך הוא מצילן ביום הדין הגדול מדינה של גיהנם כמו שכתב הראב"ד ז"ל ולמדנו מזה שקודם יום התחיה היו הצדיקים לחיי עולם הבינוניים לחרפות לדראון עולם וכל שכן הרשעים אלא שהבינוניים יקיצו ויחיו והרשעים לא יקומו במשפט זהו לדעת הרמב"ם ז"ל אבל לדעת הרמב"ן ז"ל שלשה דינין הן האחד בראש השנה של כל שנה ושנה לדון בו כל עניני העולם הזה באותה שנה כדלעיל השני בשעת המיתה לדון בו עניני הנפשות לאחר המיתה שהוא עולם הנשמות כדלעיל, השלישי ביום התחייה לענין העולם הבא לדון בו מי הוא הראוי לחיות וליהנות מזיו השכינה בחייו שהוא הנקרא עולם הבא ומי הוא שאינו ראוי לחיות וליהנות מזיו השכינה אלא שישאר בגיהנם לעולם ולעולמי עולמים.